

Obsah

Kolektiv autorů	13
1 Úvod (Jiří Špaček)	15
2 Anatomické a histologické poznámky; ontogenetické aspekty vulvovaginální oblasti (Jiří Špaček, Tomáš Soukup, Petr Jílek, Josef Bavor, Jan Kestřánek)	17
Úvod	17
2.1 Zevní pohlavní orgány	17
2.2 Pochva	20
2.3 Ontogenetické aspekty vulvovaginální oblasti	23
Použitá a doporučená literatura	29
3 Vaginální mikrobiom, interakce mikroorganismů a hostitele; biologie a patogenita hlavních mikroorganismů (Vladimír Buchta)	31
Úvod	31
3.1 Historické souvislosti	32
3.2 Složení vaginální mikrobioty	33
3.2.1 Lactobacillus	34
3.2.2 Gardnerella	36
3.2.3 Anaerobní bakterie	38
3.2.4 Ostatní anaerobní bakterie	40
3.3 Kvasinky	40
3.3.1 Candida	40
3.3.2 Saccharomyces	44
3.4 Fyziologické poměry vaginálního ekosystému	45
3.4.1 Anaerobie	45
3.4.2 Sexuální hormony	45
3.4.3 Nízké pH	47
3.4.4 Peroxid vodíku	49
3.4.5 Quorum sensing	51
3.5 Dynamika vaginální mikrobioty	53
3.5.1 Pohlavní hormony a menstruační cyklus	54
3.5.2 Antibiotická terapie	54
3.5.3 Sexuální aktivita	55
3.5.4 Hygienické návyky	55
3.6 Mikrobiální interakce vaginálního mikrobiomu	56
3.6.1 Metabolická kooperace a interakce mezi bakteriemi	56
3.6.2 Biofilm	57
3.6.3 Interakce mezi kvasinkami a bakteriemi	59
3.7 Koncepce vaginální mikrobioty	62
3.7.1 Koncept atypické mikrobioty	62
3.7.2 Koncept typické mikrobioty	64
Použitá a doporučená literatura	66

4	Imunologie pochvy (<i>Petr Jílek</i>)	71
	Úvod	71
	4.1 Imunitní ochrana sliznic	72
	4.2 Pochva jako relativně autonomní součást slizničního imunitního systému	73
	4.3 Imunita při BV	77
	4.4 Vaginální protikandidová imunita	79
	Použitá a doporučená literatura	81
5	Poševní prostředí a gravidita (<i>Marian Kacerovský, Jiří Špaček</i>)	83
	5.1 Vaginální ekosystém v těhotenství	83
	5.2 Vaginální infekce a předčasný porod	84
	5.3 Streptokoky skupiny B	85
	5.4 Bakteriální vaginóza (BV)	87
	5.5 Genitální mykoplazmata	87
	5.6 Chlamydia trachomatis (CT) a gravidita	88
	Závěr	89
	Použitá a doporučená literatura	90
6	Rozdělení vulvovaginálního dyskomfortu, možnosti diagnostiky v ambulanci (<i>Jiří Špaček, Vladimír Buchta, Jan Kestránek</i>)	93
	Úvod	93
	6.1 Akutní vulvovaginální dyskomfort	93
	6.2 Chronický vulvovaginální dyskomfort (CVD)	94
	6.3 Vyšetřovací metody	94
	6.3.1 Anamnéza	94
	6.3.2 Klinické vyšetření	95
	6.4 Diferenciální diagnostika	99
	6.5 Mikroskopie	101
	6.5.1 Nativní mikroskopie	101
	6.5.2 Barvené preparáty	107
	6.6 Klinické hodnocení vaginálního prostředí	109
	6.7 Mikrobiologické hodnocení vaginálního prostředí	109
	6.7.1 Laktobacilární stupeň (lactobacillary grade; LBG)	110
	6.7.2 Nugentovo skóre	110
	6.7.3 Mikrobiální obraz poševní	110
	6.7.4 Rychlé testy	111
	6.8 Spolupráce s mikrobiologickou laboratoří	111
	6.8.1 Odběr materiálu na kulturační vyšetření, transport do mikrobiologické laboratoře	111
	Závěr	111
	Použitá a doporučená literatura	112
7	Mikrobiologické diagnostické metody (<i>Vladimír Buchta</i>)	113
	Úvod	113
	7.1 Transport biologického materiálu	114
	7.2 Mikroskopie	115

7.2.1	Nativní preparát	116
7.2.2	Louhový preparát	116
7.2.3	Barvení podle Grama	117
7.2.4	Barvení podle Papanicolaoua	117
7.2.5	Giemsovo barvení	118
7.2.6	Fluorescenční barvení	118
7.3	Kultivace	118
7.3.1	Bakterie	119
7.3.2	Kvasinky	119
7.3.3	Trichomonády	122
7.4	Molekulárně biologické metody	123
7.4.1	Bakterie	123
7.4.2	Kvasinky	123
7.4.3	Trichomonády	124
7.5	Imunologické metody	124
7.6	Identifikace	125
7.6.1	Identifikace bakterií	126
7.6.2	Identifikace kvasinek	126
7.6.3	Identifikace trichomonád	127
7.7	Testování citlivosti k antibiotikům	127
7.7.1	Difuzní agarové metody	129
7.7.2	Diluční metody	130
7.8	Hodnocení mikroskopického obrazu poševního prostředí	130
7.8.1	Mikrobiální skórovací systémy	131
7.9	Mikrobiologické aspekty poševního zánětu	134
7.9.1	Bakteriální vaginóza	135
7.9.2	Částečná bakteriální vaginóza	136
7.9.3	Aerobní vaginitida	136
7.9.4	Cytolytická vaginóza	137
7.9.5	Vulvovaginální kandidóza	137
7.9.6	Trichomonádová vaginitida	138
	Použitá a doporučená literatura	139
8	Bakteriální vaginóza (Vít Unzeitig, Petr Jílek)	143
	Úvod	143
8.1	Historie	143
8.2	Prevalence	144
8.3	Příčiny	145
8.4	Etiopatogeneze	146
8.5	Klinický obraz	147
8.6	Diagnostika	147
8.6.1	Výtok	148
8.6.2	Další diagnostické techniky	148
8.6.3	Clue cells	149
8.7	Těhotenství	150
8.8	Léčba	150
8.8.1	Systémová léčba	150

8.8.2	Lokální léčba	150
	Použitá a doporučená literatura	151
9	Vulvovaginální kandidóza (Jiří Špaček, Vladimír Buchta, Petr Jílek, Jan Kestřánek)	155
9.1	Definice a klasifikace	155
9.2	Historický přehled	157
9.3	Etiologie	158
9.3.1	Candida	158
9.3.2	Saccharomyces	160
9.3.3	Ostatní houby	161
9.3.4	Patogenita kvasinek	161
9.4	Epidemiologie	163
9.4.1	Klinické projevy	165
9.5	Diagnóza vulvovaginální kandidózy	167
9.5.1	Laboratorní diagnostika	168
9.6	Kombinované infekce	172
9.7	Kožní kandidóza vulvy	172
9.8	Diabetická vulvitida	173
	Použitá a doporučená literatura	173
10	Rekurentní vulvovaginální kandidóza na začátku 3. tisíciletí (Vladimír Buchta, Jiří Špaček, Petr Jílek, Jan Kestřánek)	177
10.1	Úvod, definice	177
10.2	Epidemiologické aspekty	178
10.2.1	Hypotéza relapsu a reinfekce	178
10.2.2	Rizikové a predispoziční faktory RVVK	180
10.2.3	Imunopatogeneze vulvovaginální kandidózy	189
	Použitá a doporučená literatura	193
11	Aerobní vaginitida (Miroslav Mašata, Marie Poislová)	197
	Úvod	197
11.1	Diagnostika	197
11.1.1	Kultivace	198
11.1.2	Hodnocení barveného preparátu	198
11.2	Imunologické aspekty onemocnění	198
11.3	Léčba	199
	Použitá a doporučená literatura	202
12	Trichomonóza (Miroslav Mašata, Marie Poislová)	203
12.1	Mikrobiologie	203
12.2	Patogeneze infekce	204
12.2.1	Závislost vzniku trichomonádové infekce na pohlaví	204
12.3	Imunologie	205
12.4	Diagnostika	205
12.4.1	Kultivace	205
12.4.2	Nekultivační metody	205

	12.4.3 Onkologická cytologie	205
	12.4.4 Hodnocení barveného preparátu	206
	12.5 Léčba	208
	Použitá a doporučená literatura	208
13	Poševní laktobacilóza (Miroslav Mašata, Marie Poislová)	211
	13.1 Diagnostika	212
	13.1.1 Klinický obraz	212
	13.1.2 Hodnocení barveného preparátu	212
	13.2 Léčba	212
	Použitá a doporučená literatura	213
14	Vulvovaginální dyskomfort virového původu (Petr Halada, Jiří Špaček) ...	215
	Úvod	215
	14.1 Herpes genitalis	215
	14.2 Herpes zoster	216
	14.3 Papilomavirové infekce	217
	14.4 Molluscum contagiosum	217
	Použitá a doporučená literatura	219
15	Vulvovaginální atrofie, atrofická vaginitida, postradiační vulvovaginitida (Jiří Špaček, Jiří Petera, Miloš Brodák)	221
	Úvod	221
	15.1 Vulvovaginální atrofie	222
	15.2 Atrofická vaginitida	223
	15.3 Léčebné možnosti	224
	15.3.1 Hormonální léčba	224
	15.3.2 Alternativní léčba	225
	15.4 Postradiační vulvovaginitida	227
	15.4.1 Léčba postradiační vulvovaginitidy	229
	Použitá a doporučená literatura	229
16	Vulvodynie (Jan Kestřánek, Jiří Špaček)	231
	16.1 Úvod, definice, klasifikace	231
	16.2 Diagnostika	232
	16.3 Léčebné možnosti	232
	16.3.1 Lokální léčba vulvodynie	233
	16.3.2 Psychosomatické aspekty a systémová léčba	233
	16.3.3 Biofeedback a rehabilitace dna pánevního	234
	16.3.4 Chirurgická léčba	234
	16.4 Nové a experimentální léčebné možnosti	235
	16.4.1 Lokální biologická léčba	235
	16.4.2 Botulotoxin	235
	16.4.3 Pulzní radiofrekvenční terapie	236
	16.4.4 Nová farmaka	237

16.5	Teorie vysvětlující léčebný neúspěch u idiopatické vulvodynie	237
	Závěr	237
	Použitá a doporučená literatura	238
17	Vulvovaginitida v dětském věku a u dospívajících (<i>Jan Hořejší</i>)	241
	Úvod	241
17.1	Období novorozenecké	241
17.2	Období klidové – neestrogenizované	242
17.3	Klinický obraz vulvovaginitidy v dětském věku	244
17.4	Vyšetření	245
17.4.1	Vaginoskopie, odběr materiálu	246
17.4.2	Vyšetření na enterobiózu	247
17.4.3	Cizí těleso v pochvě	247
17.4.4	Genitál a infekce jiných částí těla	248
17.4.5	Ulcus vulvae acutum	248
17.5	Terapie výtoku	249
17.6	Období pohlavního dospívání	250
	Použitá a doporučená literatura	251
18	Pohled dermatovenerologa (<i>Karel Ettler</i>)	253
	Úvod	253
18.1	Makuly – plošné změny se změnou barvy (erytémy, pigmentace)	254
18.1.1	Albinismus	254
18.1.2	Vitiligo	255
18.1.3	Morfea a pseudosklerodermie	255
18.2	Papuly – vyvýšené projevy, drobné, popř. rozsáhlejší s infiltrací	255
18.2.1	Lupus erythematodes	255
18.2.2	Psoriáza	255
18.2.3	Lichen ruber planus	256
18.2.4	Lichen sclerosus	256
18.3	Ekzémové projevy – zarudlá (svědicí) ložiska, později suchá se šupením	257
18.3.1	Seboroická dermatitida	257
18.3.2	Kontaktní iritační a alergické reakce	258
18.3.3	Atopický ekzém	259
18.3.4	Neurodermitis circumscripta	259
18.3.5	Tinea	259
18.3.6	Tinea inguinalis	260
18.3.7	Pityriasis versicolor	260
18.3.8	Erytrasma	260
18.3.9	Trichomykóza	260
18.4	Vezikuly – puchýře až buly	261
18.4.1	Pemfigus vulgaris	261
18.4.2	Haileyho-Haileyho nemoc	261
18.4.3	Pemfigoid	262
18.4.4	Erythema multiforme Hebrae	262
18.5	Eroze – mokvající ložiska se ztrátou epidermis	262
18.5.1	Vulvitis circumscripta plasmacellularis Zoon	262

18.5.2	Vulvární intraepiteliální neoplazie	262
18.5.3	Acanthosis nigricans	264
18.6	Ulcerace – vředy, hlubší narušení kůže	264
18.6.1	Crohnova nemoc	264
18.6.2	Behçetova nemoc	265
18.6.3	Syfilida	265
18.6.4	Acne inversa	265
18.7	Různé – hmyzí štípnutí, krvácení do kůže, bizarní poškození apod.	265
18.7.1	Paraziti	265
18.7.2	Zavšivení	266
18.7.3	Svrab (scabies)	266
18.7.4	Blechy	266
18.7.5	Štěnice	266
18.7.6	Trombidióza	266
18.7.7	Klíšťata	267
18.7.8	Červi	267
18.7.9	Vaskulitidy	267
18.7.10	Artefakty, tetováž	268
	Závěr	268
	Použitá a doporučená literatura	269
19	Vulvovaginální dyskomfort a vývodné cesty močové (Miloš Brodák)	271
	Úvod	271
	19.1 Infekce močových cest	271
	19.2 Syndrom intersticiální cystitidy a bolestivého měchýře	272
	19.3 Hyperaktivní detruzor	273
	19.4 Inkontinence moči	273
	19.5 Striktura močové trubice	274
	19.6 Rozsáhlé operace v malé pánvi a traumata	274
	Použitá a doporučená literatura	274
20	Vulvovaginální dyskomfort a psychosomatika (Vladimír Pidrman)	277
	20.1 Teorie a praxe psychosomatiky	277
	20.2 Psychosomatika, emoce a vulvovaginální dyskomfort	278
	20.3 Psychiatrická intervence	280
	Závěr	282
	Použitá a doporučená literatura	282
21	Současné názory na sexuální přenos vulvovaginitidy (Vladimír Buchta) ...	283
	21.1 Trichomonádová vulvovaginitida	283
	21.2 Bakteriální vaginóza (BV)	283
	21.3 Vulvovaginální kandidóza (VVK)	284
	21.4 Vztah k ostatním pohlavně přenosným onemocněním	285
	Použitá a doporučená literatura	286

22	Antiinfekční a antimykotická léčba (<i>Vladimír Buchta, Jiří Špaček, Petr Jílek</i>)	289
	Úvod	289
	22.1 Bakteriální vaginóza	290
	22.1.1 Terapie bakteriální vaginózy	290
	22.1.2 Terapie rekurentní bakteriální vaginózy	292
	22.2 Aerobní vaginitida	293
	22.3 Vulvovaginální kandidóza	294
	22.3.1 Antifungální léky	294
	22.3.2 Léčba vulvovaginální kandidózy	298
	22.3.3 Problematika selhání antimykotické terapie	307
	22.4 Trichomonádová vaginitida	309
	22.4.1 Léčba nekomplikované trichomonózy	309
	22.4.2 Léčba komplikované trichomonózy	309
	Použitá a doporučená literatura	312
23	Biologická léčba rekurentního vulvovaginálního dyskomfortu (<i>Petr Jílek</i>)	319
	23.1 Probiotika	319
	23.2 Specifická imunoterapie rekurentní vulvovaginální kandidózy	322
	Použitá a doporučená literatura	323
24	Vulvovaginální dyskomfort a hormonální léčba (<i>Jiří Špaček</i>)	327
	Úvod	327
	24.1 Estrogeny	327
	24.1.1 Vaginální estrogenní terapie	328
	24.2 Oxytocin	329
	24.3 Tamoxifen	330
	24.4 Gestageny a rekurentní vulvovaginální kandidóza	330
	Závěr	330
	Použitá a doporučená literatura	330
	Appendix – materia medica	333
	Léčivé přípravky registrované	333
	Léčivé přípravky neregistrované – parafarmaceutika	340
	Seznam zkratk	345
	Rejstřík	347
	Shrnutí	357
	Summary	359